

ORMANLAR VE İNSANLAR

Ormanları çöle çevirenler halkın refahının en kötü düşmanlarıdır», bu tarihte ün salmış bir adamın yaptığı ünlü bir konuşmadan alınmıştır. Bu adamın adı Çiçero'dur.

Bundan 2000 yıl önceydi, Sicilya daha tarihte önemli bir rol oynuyordu ve Enna ormanlarıyla kaplı, bitek topraklarıyla İmparatorluğun göbeği sayılıyordu. Bugün Sicilya bir step ve taş çölü karakterini taşır ve Avrupanın gelişmemiş kenar bölgelerindedir. Anadolunun ve İspanyol Meseta'sının o geniş stepleri bir zamanlar muazzam ormanlara sahiptiler, bugün orman yerine devletin sıkı kontrolü altında bulunan bir kaç Lübnan Sedirin'den başka birşeyi bulunmayan, fakat bir zamanlar dev ormanlarla kaplı olan Lübnan Dağında artık bir taş ve kum yığındır. Onun bütün ağaçlarını Fenikeliler gemilerini yapmakta kullandılar.

Ormanların bize sağladığı zenginlik nelerden meydana gelir? Botanik bilimi olarak yüzeyiyle ilgili üç bitkileşme türü açıktır: Çöl, step, orman. Bunların karşısında üç kültür formu vardır: Şehirler, tarlalar ve ormanlık arazi. Doğal çöller ve şehirlerin taş çölleri yaklaşık olarak bitkileşmenin sıfır noktasını gösterirlerse, ormanlar ve ormanlık arazi de, yüzey birimi başına düşen en büyük Biyo-kitleyle en zengin bitkileşme birimini meydana getirirler.

Bu biyo-kitle insanların düşünebildikleri kadar eski zamanlardan beri faydalı fonksiyonlarıyla dünya uluslarınca iyice bilinmektedir, bu bir tarafta yapı kerestesi ni, veya yakacak odun olarak öteki tarafta da odundan üretilen maddeler ve selülozlar, toprakta büyüyen veya ağaçta yetişen meyvalar yada bu bölgelerde yaşayan

hayvanların avlanması olur. İnsanların su da kullandıkları ilk ulaşım araçları olan sallar, için boşaltılmış büyük ağaç gövdeleri ve ilk âletler de ağaçlardan yapılmıştı. Sonraları bu gereç sanat ve kültür aracı olarak oymacılıkta kullanılmış ve insan tarihi boyunca möble yapımında bundan faydalanılmıştı.

Fakat ormanın bugün koruyucu fonksiyonu gerçekten hayat verici niteliğinden dolayı çok daha önemlidir.

İnsanın çevresindeki atmosferin o ince hayat sahası şeridi, insanlar ve yaşayış tarzları dolayısıyla büyük bir tehdit altındadır. 35000 ha. orman toprağı her yıl inşaat ve fabrika tesisleri, koloniler, hava alanları, trafik yolları, erozyon ve daha başka müdahalelerle ortadan kalkmaktadır.

Mevzii yağışların en aşağı üçte birini o civarda tutan, su akışını bütün yıl boyunca düzenleyen ve böylece su baskınlarının önemli bir kısmının önüne geçen hep ormanlardır.

İtalyada, özellikle Apenin'lerde, 50.000 km² toprak tamamıyla taş ve kaya çölü haline gelmiştir, zira zemin örtüsü ormanların tahrip edilmesi nedeniyle korunmasız kalmıştır. Eğer Floransa dolaylarında ki dağlar o eski ormanlarına sahip olsalardı, geçen yıllardaki müthiş su baskınları olmaz ve o eski ve paha biçilmez sanat eserleri de bozulmadan müzelerinde kalırlardı. Öte yandan Sicilya ırmak yatakları da kuru birer vadi ve ikide bir çevreyi suya boğan tehlikeli nehirler halini almazdı.

Ormanın kaybolduğu yerde, su hızla akar ve böylece zeminin erozyonuna sebep olur. Binlerce yıldanberi ormanlarda oluşan bir kaç desimetre kalınlığındaki bi-

Ormanı tahrip eden yalnız insanlar değildir. Rüzgâr gibi doğal güçler (solda) ve böcekler ormanları tehdit ederler.

Erozyondan koruma çitleri. Onlar rüzgârları bırakmazlar ve arkalarına düşen sabah çiğleri tarlaları besler.

tek zemin tabakası birkaç yıl içinde boş yamaçların üzerinden sular tarafından süpürülüp götürülür : Zeminin yeniden meydana getirilmesi, özellikle dik yamaçlarda veya iklimin yeniden bir ormanlaşmaya imkân vermediği yerlerde mümkün değildir.

Tahrip edilmiş orman. O yörenin hem su dengesini, hem de iklimini bozar.

Dünyadaki ormanların hemen hemen üçte ikisi insanlar tarafından yok edilmiş durumdadır. 500 milyon ha. ekilip biçilen topraklar erozyon ve tuzlanma yüzünden tamamiyle faydalanılamaz hale gelmiştir ve yılda 2000 km² de besin üretimi için kullanılmaktadır. 30 milyar desimetre bitek zemin toprağı da erozyon yüzünden denizlere gitmektedir. İnsanın asil ormana borçlu olduğu zemin, suyu önemli besin tuzları ile zenginleştiren, onu süzen ve asilleştiren zemindir. Orman suyu tutan, doğal bir rezervardır, aynı zamanda havayı da başka hiç bir şekilde temizlenmesine imkân olmayan şekilde temizler. Bir hektar çam ormanı örneğın, yılda 30-40 tonu toz ve havanın öteki kirliliklerini emer, aynı yüzeyde kayın ormanının aldığı miktar 68 tona kadar çıkar, Ruhr Havzasındaki her litre havada 800.000 toz parçacığı ölçülmüştür, halbuki ormanda bu 500'e düşmektedir.

Aynı zamanda suda başka zemini yüzeysel olarak taşıyan ve zamanla dibini çıplaklaştıran (denudation) serbest hareket eden havadır. Ormanlar ve çitlerle koruma sayesinde zeminin bu taşınmasına engel olunabilir ve bu yüzden tarlalarımız bu korunma sayesinde % 15 daha fazla ürün verir.

Ormanın faydalarından söz ederken insanlar üzerindeki huzur verici ve iyi edici fonksiyonundan da bahsetmek gerekir. İnsan ne kadar fazla dört duvar arasında yaşamağa zorlanırsa, o kadar da tabiatın uzaklaşır ve bu yüzden de o kadar fazla ormanın huzur verici, rahat ettirici fonksiyonuna ihtiyaç gösterir. Oksijen üretimi ve karbondioksidi bağlaması dolayısıyla orman şehirlerin akciğeri olmuştur. Yalnız insanlar sık, kalabalık yerlerde oksijen tüketmez, taşıt motorları, sobalar, ve kalorifer kazanları da oksijene ihtiyaç gösterirler. Bir otomobil 100 kilometrelik bir yolda 24 saatte 26 kişinin tüketeceği kadar oksijen tüketir.

Orman insanlara yalnız vücut bakımından tazelik getirmez, aynı zamanda ruhi gerilimleri de bertaraf eder. Yaşadığı yerin darlığından dışarıya çıkıp derin bir nefes almak, birikmiş gerilimlerden kurtulmak gelecekte, her yıl yaptırılan bir röntgen muayenesi veya koruyucu aşılar gibi hepimiz için önemli bir şey olacaktır. Orman insanların istirahat edebilecekleri en iyi yerdir ve eskiden söylendiğı gibi, «Orman insan olmadan, insan da orman olmadan yaşayamaz!»

TECHNISCHER ANSPORN'den

Her ağaç diken ebediyete inanyor demektir.

Lao - tse

Tanrı büyüktür, fakat orman ondan daha da büyüktür.

Kızılderililerin Ata Sözü

Ormanı senden sonraya bırak.

Sun - tse

Filden büyük birşey varsa o da Ormandır.

Afrika yerlilerinin ata sözü

Bir ormanın yetişmesi için yıllar gerekir, fakat yine bir orman bir anda yanıp kül olabilir.

Seneca

Hayatımda hiç bir zaman bir ağaç kadar güzel bir şiir görmedim. Şiirleri yapan benim gibi çilgınlardır. Fakat ağaçları yapan tanrıdır.

Langfellow

Nesiller geçip gider, ağaçlar kalır. Hiç bir ailenin ömrü üç meşeninki kadar sürmez.

Sir Thomas Brown

Yaşlı bir ağacı yerinden oynatmak onu öldürmek demektir.

Thomas Fuller